

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

В нашій державі кредитні спілки являються специфічним видом самоорганізації громади. Українці здавна формували з грошових внесків фонди, з яких брали та надавали позики, одержували прибутки у вигляді відсотків на внески та пайові частки. За рахунок таких об'єднань вирішувалися нагальні соціальні проблеми, оскільки члени такої громади одержували не тільки фінансову, а й соціально-громадську підтримку.

Різноманітним аспектам наукових розробок із питань функціонування кредитних спілок присвячені праці таких українських вчених, як М.Аліман, С.Бебенко, К.Брусковської, В.Гончаренка, І.Гринюка, В.Зіновчука, О.Маліновської, В.Мерцина, О.Кузьміна, А.Оленчика, В.Пластун, І.Федосіка та ін.

Відсутність глибинного розуміння як серед широких верств населення, так і серед законодавців та урядовців, правильного сприйняття самої кооперативної ідеї, як ефективного інструменту самоорганізації та самопомоги населення, дотепер є найбільшою проблемою на шляху розвитку кредитної кооперації. Проте, в сучасних умовах саме кооперативні форми об'єднання людей, кооперативні форми господарювання здатні суттєво вплинути як на економіку держави, так і в значній мірі гарантувати соціальний захист населення України.

Із соціально-економічної точки зору кредитна спілка - це неприбуткова громадська організація, що діє на кооперативних засадах з метою соціального захисту своїх членів шляхом здійснення взаємкредитування за рахунок їх акумульованих заощаджень. [1, с. 26-33]

Найбільш важлива ознака кредитної спілки – це її кооперативна сутність. Кредитні спілки в більшості країн світу мають статус фінансового кооперативу. А кооператив — це організація, що має крім економічної, ще й громадську природу. Кредитний кооператив для своїх членів є одночасно фінансовою установою та громадською організацією, намаганням якої є надання послуг за собівартістю (без закладання прибутку у ціну послуг). І це визначає його неприбуткову соціально-економічну кооперативну природу.

На сьогодні для більшості українців кредитні спілки виступають альтернативним джерелом отримання позикових коштів. Досвід розвинутих країн показує, що в кризових ситуаціях, коли значних збитків зазнають банківські системи і фондові ринки, саме кредитні спілки можуть взяти на себе функцію кредитування малого і середнього бізнесу, у тому числі реалізацію соціальних програм, нівелюючи негативні наслідки зростаючого безробіття, зниження доходів громадян і т.д. [2]

У цілому світова практика підтверджує той факт, що кредитні спілки, як правило, є найбільш зручним і ефективним механізмом у забезпеченні необхідними ресурсами малого і середнього бізнесу, на який у більшості країн світу покладають великі надії у розвитку територій, приватного підприємництва, підвищення зайнятості, ефективному використанні ресурсів.

Метою діяльності кредитних спілок в Україні, перш за все, має стати забезпечення розвитку приватного бізнесу, створення нових робочих місць, розвиваючи малі та середні підприємства. Кредитування малого та середнього бізнесу через кредитні кооперативи фактично є альтернативою банківському кредитуванню, а при необхідності залучення позикових коштів для операцій у відносно ризикових галузях (наприклад, у сільському господарстві) або в умовах нестабільного фінансового становища всередині країни - чи не єдиною наявною можливістю.[3,с.43-50]

Можна стверджувати, що значення кредитних спілок міститься не тільки в економічній площині розвитку держави, а скоріше, вони (кредитні спілки) мають важливе соціально-економічне значення для поступальних процесів в країні. У важких соціально-економічних умовах, що склалися на сьогодні в Україні, населення змушене особисто

вирішувати нагальні фінансово-соціальні проблеми, ефективно вирішення яких можливе за участі кредитних спілок.

Список літератури:

1. Оленчик, А. Я. Система кредитних спілок України: сучасний стан та можливі виклики / А.Я.Оленчик // Вісник кредитної кооперації. - 2007. - №10. - С.26-33.
2. Місце та роль кредитних спілок на фінансовому ринку України: [Електронний ресурс] // І.М.Федосік. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2011/Economics/1_88501.doc.htm
3. Варналій, З.С. Мікrokредитування малого підприємництва: Монографія / З.С.Варналій, С.Г.Дрига, Л.Л.Тарангул. - Ірпінь, 2009. - 144 с.

Павло ПАРТИКА

Тернопільський національний економічний університет

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Розвиток ринкових відносин, підвищення ролі фінансового ринку в економіці та суспільному відтворенні неминуче призводять до урізноманітнення форм і видів фінансових послуг. Це сприяє виникненню нових видів фінансового посередництва, а також суб'єктів, які його реалізують.

До недавнього часу провідну роль на фінансовому ринку відігравали лише комерційні банки. Проте, нині небанківські або так звані парабанківські фінансово-кредитні установи стають дедалі важливішими учасниками ринкової економіки, в порівнянні з банківськими фінансовими посередниками. Види фінансових посередників різняться залежно від рівня розвитку фінансової системи тієї чи іншої країни. Кожен із даних інститутів має своє призначення та функції.

На ринку небанківських фінансових послуг здійснюється як пряме, так і непряме фінансування, яке передбачає участь небанківських фінансових посередників у процесах переміщення капіталів від одних учасників ринку до інших. За прямого фінансування інвестори беруть на себе більшу частину ризиків і зазнають значних витрат на оцінювання фінансових активів та їх емітентів. За непрямого – визначальну роль в інвестиційному процесі відіграють небанківські кредитні установи, які забезпечують переміщення коштів від кредиторів до позичальників у незайнятому банками секторі ринку і зменшують ризики та витрати, пов'язані з інвестуванням коштів. Саме непрямому фінансуванню належить провідна роль на мікрофінансовому ринку, оскільки для більшості невеликих підприємств, приватних підприємців та інших малозабезпечених учасників ринку основним джерелом є переважно кредитні ресурси, які надаються небанківськими кредитними установами.

Відмітимо, що небанківський фінансовий сектор за обсягом активів менший за банківський (не більше 7% загального обсягу активів фінансових установ), але темпи зростання його активів значно перевищують темпи зростання активів комерційних банків: якщо за 2012–2013 рр. середньорічний приріст активів банків становив 7,9%, то небанківських фінансових установ – 23,2% [1]. Динаміку обсягу активів небанківських фінансово-кредитних установ та їх питому вагу у ВВП країни подано у табл. 1.

За даними табл. 1 можна зробити висновок, що в Україні спостерігається перманентне зростання обсягу активів небанківських фінансових установ, що обумовлює зростання їх частки у ВВП країни. При цьому наголосимо, що основними заходами, які забезпечують розвиток небанківських фінансових установ на перспективу та сприятимуть значному зростанню основних показників, які характеризують результати їх діяльності, є: 1) удосконалення механізмів регулювання та підвищення ліквідності небанківських фінансово-кредитних установ; 2) посилення інвестиційної та інноваційної діяльності небанківських фінансових установ; 3)